

NIELS JOHAN JUHL-NIELSEN

Specialrådgiver, cand.scient.adm. og Master i Socialt Entreprenørskab.

Jeg er cand.scient.adm., specialrådgiver og master i Socialt Entreprenørskab på en afhandling om Transition Towns. Jeg har gennem mange år arbejdet med emner som bæredygtig udvikling og social omstilling og har været aktiv i den internationale Social Forum-bevægelse. I de senere år har jeg været med-initiativtager til dannelsen af Transition Netværket i Danmark (Omstilling Danmark). Jeg føler et ansvar for, at kommende generationer ikke kommer til at bære byrderne af vor ikke-bæredygtige levevis.

OMSTILLING FRA NEDEN

AF NIELS JOHAN JUHL-NIELSEN Med udnævnelsen af byen Totnes i England til „Transition Town“ lød startskuddet til en ny social bevægelse, som siden har bredt sig til mange lande. Bevægelsen bygger på erkendelsen af, at klimaændringer og „peak-oil“ kræver øjeblikkelig handling. Løsningen er en omstilling til robusthed i det lokale fællesskab. Der er brug for både en indre og en ydre transformation. Niels Johan Juhl-Nielsen fortæller om baggrunden for bevægelsen, og hvordan man kan begynde i sit eget lokalområde allerede i dag.

I tiden efter 2. verdenskrig har internationale institutioner som Verdensbanken, IMF og Verdenshandelsorganisationen, WTO, understøttet den økonomiske globalisering. Det var først med Romklubbens „Grænser for Vækst“ fra 1972 og Brundtland Kommissionens rapport „Vor fælles Fremtid“ om klima og miljø fra 1987, at verden så en mere sammenhængende kritik af den økonomiske vækstmodel. Ganske vist var mange millioner mennesker bragt ud af fattigdom, men samtidig var der skabt nye mere omfattende og eksistentielle problemer. Rapporterne fra FNs klimapanel, IPCC, understregede dette yderligere og dannede baggrund for bl.a. diskussionerne op til FNs COP 15 møde i december 2009 i København. Men rapporterne dannede også baggrund for mere generelle diskussioner om planetens fremtid, idet „skriften på væggen“ ikke var til at tage fejl af. Den

hittidige udvikling kunne og kan ikke fortsætte.

Nationernes befolkninger har været og er fortsat spundet ind i en række fortællinger om bl.a. vækst, fremskridt og udvikling, der som bagtæppe har en udviklingsramme baseret på olien som en altafgørende forudsætning for samfundsmæssig produktion og organisation. Olien udgør således drivkraften for den materielle udvikling i verden, herunder også en afledt effekt som befolkningsvæksten.

Nu befinder vi os imidlertid ved toppunktet for den globale olieproduktion – også kaldet „peak-oil“. I april 2010 meddelte USAs Militære Sikkerhedsråd, at overskuddet i olieproduktionskapaciteten kunne ophøre inden for to år, og at det ville kunne føre til massive mangler i 2015 med betydelige økonomiske og politiske konsekvenser. Med den hittidige økonomiske

model med dens indbyggede grådighed og afhængighed af billig olie i rigelige mængder, er der ikke alene tale om peak-oil – snarere er der tale om „peak-everything“. Takket være den billige olie har en stor del af verden nydt godt af den materielle vækst. I vor del af verden med et overforbrug så vi nu er på kollisionskurs med naturen og må i gang med en meget omfattende omstilling.

En uhæmmet tømning af verdens naturressourcer, konsekvenserne af klimaændringer og ødelæggelse af miljøet truer med andre ord med at udarte sig til en form for samfundsmæssig kollaps. For grupper af mennesker, der identificerer sig med idealet om global bæredygtighed og ansvarlighed, appellerer det til øjeblikkelig handling. Men hvis vi skal vente på politikerne, når vi det ikke – og den enkelte kan ikke stille noget op ved alene selv at ændre egen livsstil. Sluttes borgere sig derimod sammen i nye fællesskaber på et bæredygtigt grundlag kan det være, at vi i tide når den nødvendige omstilling.

” Hvis borgere slutter sig sammen i nye fællesskaber på et bæredygtigt grundlag kan det være, at vi i tide når den nødvendige omstilling.

Transition Towns

– omstillingsinitiativer

Med baggrund i denne erkendelse etableredes i 2004 en ny bevægelse, som siden har været under hastig udbredelse: „Transition Towns“. Bevægelsen omdøbtes senere til „Transition Initiatives“ (omstillingsinitiativer). Ikke blot klimaproblemerne og den økonomiske vækst var i centrum. Fokus for bevægelsen var først og fremmest på selve grundlaget for den vækstmodel, der havde bragt planeten ud i dyb krise: Olien. Produktionen af olie er nær sit toppunkt, og der eksisterer ikke noget oplagt alternativ, der kan erstatte den som billig ressource i rigelige mængder (illustrationer).

Omstillingsinitiativerne tager udgangspunkt i en model for et nyt paradigme, kaldet „omstillings-modellen“ (på engelsk „Transition Model“), der indebærer relokalisering og omfattende energibesparelser med afsæt i det lokale og med fokus på etableringen af nye fællesskaber.

Omstillingsinitiativerne udgør på mange måder en videreudvikling af miljø- og økologibevægelserne. Men hvor disse bevægelser tidligere ofte har haft fokus på enkeltsager og afgrænsede problemstillinger, repræsenterer omstillingsinitiativerne en politisk økologi, som tager afsæt i erkendelsen af, at et liv med et mindre energiforbrug er uundgåeligt, og at det er bedre at planlægge efter det end at blive taget på sengen. De industrielle samfund kan ikke klare et energichok, da de har mistet deres robusthed (på engelsk betegnet som „resilience“, dvs. evnen til at rette sig op

igen, fx oven på angreb, trusler og kriser). Planeten (jorden) muliggør ikke i længden det nuværende forbrug og den nuværende vækstøkonomi.

Vi har udvist stor kreativitet i udviklingen af vores energiforbrug – nu må mindst den samme kreativitet udvises, når vi skal den anden vej til et lavenergisamfund. Men hvis vi planlægger dette tidligt nok, er kreativ og samarbejder inden for vores lokalsamfund, kan vi skabe en fremtid, der i en ikke-økonomisk forstand er endnu rigere, mere tilfredsstillende og mere skånsom over for jorden.

Dette markerer et brud med miljøbevægelsens enkeltsagsindsatser og et forsøg på at anviser en ny, radikal udviklingsvej. Dermed er omstillingsmodellen også noget helt andet og mere end den blotte sum af fragmenterede græsrodsbevægelsesindsats, som let kommer til at fremstå som usammenhængende justeringer af den herskende økonomiske model og uden nogen samlet strategi for den nødvendige store omstilling.

Omstillingsinitiativerne bygger på tanken om, at erkendelsen af de udfordringer og problemer, vi står overfor, vil vække til engagement og dannelse af nye fællesskaber i lokalområder, i boligforeninger mv. Der dannes arbejdsgrupper og gennemføres projekter som led i at udvikle kompetencer og skabe den forandring, der sikrer lokalsamfundets robusthed og overlevelsessevne – herunder udviklingen af nye, bæredygtige infrastrukturer, lokalt, regionalt, nationalt

og i et videre perspektiv også globalt.

I det følgende vil grundlaget for omstillingsmodellen blive uddybet, herunder dens teori og metoder – men først lidt om bevægelsens rødder.

Bevægelsens rødder

Inspirationen til bevægelsen stammer oprindeligt fra de permakulturelle principper, der ligger til grund for undervisningen på Further Education College i Kinsale, Irland. De permakulturelle principper udgør et planlægningssystem, som har sigte på at etablere et vedvarende og bæredygtigt jordbrug. Som en del af undervisningen gennemførte studerende ved Further Education College i 2004-05 et større projekt, som havde til formål at vurdere, hvorledes Kinsale med succes kunne foretage en omstilling til en fremtid med lavenergi. Blandt drivkræfterne var underviseren, Rob Hopkins. Projektet inspireredes bl.a. af bøgerne *Powerdown* af Richard Heinberg og *Permakultur – Principles and Pathways Beyond Sustainability* af David Holmgren, som var blandt grundlæggerne af Permakulturbevægelsen.

Projektet mundede ud i planen „Kinsale Energy Descent Action Plan“ (EDAP) fra 2005. Planen indledtes med en beskrivelse af nutiden og derefter af, hvordan Kinsale kunne udvikle sig, hvis anbefalingerne blev fulgt. Planen blev samme år enstemmigt godkendt af Kinsales byråd. Men det skulle blive i Totnes i Devon (Sydengland), at Rob Hopkins sammen med andre lokale borgere videreudviklede de principper og

rammer, som i dag udgør grundlaget for omstillings-bevægelsen. Ligesom i Kinsale var udgangspunktet i Totnes erkendelsen af, at verden må gå mod mindre anvendelse af fossile brændstoffer for at løse problemerne med såvel kuldioxid-udslippet som peak-oil. Løsningen består i, at de enkelte lokale samfund bliver mere robuste gennem en omstilling til en højere grad af lokal selvforsyning og lokal økonomi (lokal valuta).

I dag eksisterer mere end 300 omstillingsinitiativer, og flere tusinde er under forberedelse. I takt hermed er udviklet en infrastruktur inden for bevægelsen med kurser, udviklingsseminarer, forskning samt netværk og materiale på internettet.

Hoved, hjerte og hånd

Tanke, følelse og vilje – hoved, hjerte og hånd – hænger sammen i omstillingsmodellen. Ligesom en omstilling indebærer ændringer i den ydre verden, er det også nødvendigt at arbejde med menneskets indre processer. Bl.a. må menneskets relation til naturen genetableres.

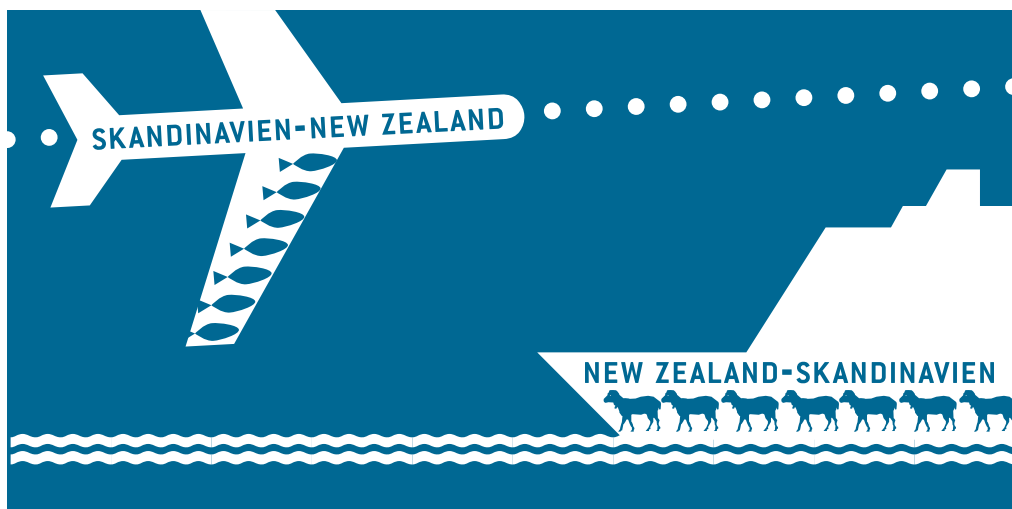
I forhold til „tanke og hoved“ handler det om at skabe forståelse for, hvorfor peak-oil og klimaforandringer bevirker, at en reduktion af ressourceforbruget er uundgåelig. Der er tale om en bevidstgørelsesfase, hvor der gennem filmforevisninger, foredrag, møder, dialog mv. fokuseres på at udvikle øget viden og bevidsthed blandt beboerne i lokalsamfundet om konsekvenserne af klimaændringerne og det toppende olieforbrug. Der skabes en erkendelse af,

at det i længden ikke er muligt at fortsætte den materielle vækst og det forbrug, som er kendetegnende for samfundet i dag.

” Visionen er at skabe et holdbart og robust lokalsamfund med masser af jobs – og hvor ressourcespildet er minimeret og folks livskvalitet forbedret.

Der arbejdes også med at skabe bevidsthed om, at der fremover er behov for at producere mange flere ting lokalt. Det gælder afgrøder, grøntsager, møbler, keramik, medicin og meget andet. Der er selvfølgelig stadig en lang række ting, der ikke skal produceres lokalt, men princippet er størst mulig lokal produktion. Dette fører frem til et andet af omstillingsmodellens vigtige begreber: Robusthed. Med dette begreb sættes der fokus på, hvorledes et samfund kan udvikle modstandskraft over for udefrakommende chok. Robusthed er f.eks. et systems evne til at absorbere påvirkninger og fortsat virke – nu med de nye erfaringer som en indarbejdet del af systemet. Robusthed er et nøglebegreb inden for både permakulturen og omstillings-bevægelsen.

I forhold til „følelse og hjerte“ handler det om at få borgere til at engagere sig personligt ved at gå ind i en arbejdsgruppe. Nogle af de almindeligste arbejdsgrupper arbejder med energi, lokal produktion af

Figur 1. Omstillingsmodellen indebærer, at vi i fremtiden ikke skal fragte fødevarer rundt på hele kloden, men i stedet forsynes så lokalt som muligt.

fødevarer, transport og kulturelle emner (bl.a. fester og festivaler).

Det gælder grundlæggende for omstillingsinitiativerne, at der udarbejdes en positiv vision for fremtiden i form af en „Energy Descent Action Plan“ (EDAP), dvs. en handlingsplan for kraftig neddrøsling af energiforbruget. En plan, der i løbet af 20 til 25 år vil realisere visionen om at skabe et holdbart og robust lokalsamfund med masser af jobs, fordi mange af arbejdsopgaverne vil blive mere arbejdsintensive – og hvor ressourcspildet er minimeret og folks livskvalitet forbedret.

I visionsprocessen anvendes dialog-baserede „Open Space“-teknikker som et værktøj til at få deltagerne til at forestille sig den fremtid, de gerne vil leve i. Når visionen er formuleret gennemføres en såkaldt „backcasting“-proces, der beskriver, hvad

der konkret skal ske i form af aktiviteter og handlinger, som kan understøtte visionens realisering.

Omstillings-bevægelsen handler, som tidligere beskrevet, om „den store omstilling“ – og her er det ikke mindst hjertets engagement, som betyder noget. Eller som udtrykt af en af pionererne bag bevægelsen: „Det mest afgørende træk ved denne periode af historien er ikke, at vi er på vej til at ødelægge verden – det har vi allerede gjort en rum tid. Det er, at vi er begyndt at vågne op, som fra en tusindårig søvn, til et helt nyt forhold til vores verden, til os selv og til hinanden.“

Handlingsdelen – „hånden“ – er knyttet til beslutningsfasen. Når man står midt i overvejelserne om, hvorvidt man vil engagere sig i et omstillingsinitiativ, kan man godt blive overmandet af indre tvivl og

indvendinger – både hvad angår, om „det nytter noget“, og om alle forudsætningerne er opfyldte, for at projektet lykkes. Som en hjælp hertil er der formuleret de 7 men’er (se senere), der er en gennemgang af de tvivlspørgsmål, som mange konfronteres med.

Omstillings-modellens principper

Omstillingsinitiativerne hviler på syv grundlæggende principper, som her skal gennemgås kortfattet.

For det første skal der formuleres en positiv vision for fremtiden. Hvis vi ikke kan forestille os den fremtid, vi ønsker, kan vi ikke skabe den.

For det andet skal der finde en bevidstgørelse og erkendelse sted. Målet er at fortælle folk sandheden om det vækst- og oliebaseerede samfund og dets begrænsnin-

ger og så have tillid til, at de selv finder de rigtige løsninger.

For det tredje er inklusion afgørende – der er behov for alle. I en succesfuld omstilling er enhver kompetence værdifuld, fordi der skal ske så meget.

For det fjerde er det af central betydning at skabe robusthed ved at opbygge stærke lokale fællesskaber, byområder og lokalsamfund. I de fleste lokalsamfund havde man for blot en eller to generationer siden de grundlæggende kompetencer til at være selvforsynende. Disse kompetencer skal genskabes.

For det femte handler omstillingen om fornuft. De fleste løsninger på vores problemer ligger på det lokale niveau, og vi behøver ikke at vente på, at andre gør noget. De løsninger, der skal findes, har samme størrelse som problemet.

For det sjette er der brug for både en

Figur 2. Omstillingsinitiativet fokuserer på vidensdeling, så de enkelte lokalgrupper kan støtte og inspirere hinanden.

indre og en ydre transformation. De udfordringer, vi står overfor, er ikke kun skabt af teknologien, men er også et direkte resultat af vores verdenssyn og værdier. De oplysninger, som vi konfronteres med om planen, skaber frygt og sorg – det medfører en benægtelse, som mange mennesker er indfanget i. Psykologiske modeller kan hjælpe os med at forstå, hvad der virkelig sker og med at undgå, at underbevidstheden saboterer forandringsprocesserne.

Endelig, for det syvende, skal der tænkes i baner af en „viral model“, dvs. en model, der er nem at overføre. Omstillingsmodellen er simpel, men kraftfuld – og lokalsamfund af alle størrelser og geografisk placering kan afprøve den. Der stræbes efter at udvikle arbejdsmetoder, der er nemme at kopiere. Omstillingsinitiativer bygger fra starten på ideen om videns- og ressourcodeling samt anvendelse af hjemmesider og internationale netværk.

Støttestrukturen

Der lægges stor vægt på, at der eksisterer en velfungerende støttestruktur i form af et internationalt netværk af omstillingsinitiativer og kurser. Netværket er etableret med det formål at give støtte til opstart af nye omstillingsinitiativer.

Allerede i 2007 blev der etableret et træningskursus for dem, som ville indgå i kernegruppen af de lokale omstillingsinitiativer. På kurset får man viden om såvel principperne i omstillingen som træning i metoder, som f.eks. Open Space-møder. Der fokuseres ikke kun på alle de positive

oplevelser, som følger med at være en del af et omstillingsinitiativ, men også på de vanskeligheder i form af spændinger og konflikter, som man kan løbe ind i. Ligeledes fokuseres der på hvilken type modstand, man må forvente fra det lokale samfund. Kurset giver den enkelte mulighed for at styrke egne kompetencer og opnå større indsigt og dermed føle sig bedre rustet til såvel at formidle viden til andre som til selv at indgå i tilrettelæggelsen af et lokalt Open Space-forløb.

Vejen til omstilling

I 2008 udkom bogen *The Transition Handbook: from oil dependency to local resilience* (på dansk: *Omstillings-håndbogen: Fra olie afhængighed til lokal robusthed*). Håndbogen giver en god introduktion til de grundlæggende begreber vedrørende klima og peak-oil. Den indeholder desuden en række guidelines til, hvordan et omstillingsinitiativ kan organiseres og gennemføres. I den forbindelse beskrives der 12 indledende „trin“ eller „elementer“, som kan indgå i arbejdet med at skabe en omstilling – og som alle bør tages i betragtning.

De 12 trin strækker sig fra konkrete og praktiske anbefalinger omkring organisationen af initiativet til beskrivelser af de mere grundlæggende perspektiver, som kan guide arbejdet og omstillings-processen. Blandt de mere praktiske trin hører f.eks. anbefalingen om, at man opretter en styregruppe, som skal være en drivende kraft i starten – men at man samtidig fastlægger, hvornår styregruppen skal opløses

igen. Andre af de mere konkrete trin består eksempelvis i at organisere et stort igangsættelsevent, som skal markere projektets etablering og skabe en masse interesse i lokalområdet for derved at opnå momentum til at drive initiativet det næste stykke tid. Det handler om at fejre lokalsamfundets evne til, og ønske om, at gøre en forskel.

” Det handler om at fejre lokalsamfundets evne til, og ønske om, at gøre en forskel.

Et tredje af de mere praktiske trin består i at etablere arbejdsgrupper for herigennem at aktivere det kollektive intellekt i lokalsamfundet i arbejdet med at skabe

en nedtrappingsplan for energiforbruget. Arbejdsgrupperne kan fokusere på specifikke aspekter af processen og kan hver især udvikle deres egne arbejdsmetoder og aktiviteter, men stadig være tæt forbundne med projektets helhed. Ideelt set er arbejdsgrupper nødvendige inden for alle områder – f.eks. mad, skrald, energi, uddannelse, ungdom, økonomi, transport, vand og lokalpolitik – idet der er behov for, at lokalsamfundet kan bære sig selv og trives.

Blandt de mere overordnede trin/elementer finder man f.eks. opfordringen til, at man skal ære de ældre, idet de er i besiddelse af en praktisk viden, som er vigtig for omstillingen til et lavenergiamfund. De ældre har – qua deres alder – på egen krop oplevet overgangen til billig-olie æraen, specielt perioden mellem 1930-1960. Af de ældre kan man derfor lære, hvordan man

Figur 3. Vi skal inddrage mange slags erfaringer, ofte fra uvante kilder. Eksempelvis kan vi lære meget om bæredygtighed ved at lytte til vores ældre samfundsborgeres erfaringer fra tidligere tider.

gjorde tingene i datidens lavenergismfund – og hvordan dagligdagen og de usynlige forbindelser i samfundet hang sammen dengang. Vi får i fremtiden igen brug for mange af de færdigheder, som vores bedste forældre tog for givet.

Et andet af de overordnede anbefalinger er opfordringen til at „lade det blive til det, som det bliver til“. Fokus skal holdes på nøgleideerne bag omstillingsmodellen – dvs. målsætningen om at opbygge lokal robusthed og reducere kuldioxid-udledningen. Derigennem vil man opleve, hvordan det kollektive intellekt lykkes med at stable en realistisk, praktisk og opfindsom løsning på benene. Man skal i den forbindelse være forberedt på, at omstillingsinitiativet sandsynligvis bevæger sig et andet sted hen, end man regnede med. Formålet er ikke at komme med alle svarene, men at være en katalysator for, at lokalområdet skaber sin egen omstilling.

Endelig – og som et tredje eksempel på et overordnet trin – anbefales det at lave en nedtrappingsplan for energiforbruget. Hver af arbejdsgrupperne skal være fokuseret på praktiske løsninger på opgaven med at øge den lokale overlevelsessevne og reducere kuldioxid-udledningen. Tilsammen vil disse løsninger udgøre en energi-nedtrappingsplan, som vil forme lokalområdets egen fremtid i forhold til truslerne fra peak-oil og klimaforandringer. Man skal i den forbindelse huske, at målet er at skabe et samfund, som vi kan være glade for, at vores børnebørn og andres børnebørn vil komme til at vokse op i – et arbejde, som

næppe bliver færdigt i vores egen levetid. Nedtrappingsplanen er dog kun det første skridt på vejen til omstilling. Den store og langsigtede udfordring er selve realiseringen af den foreslåede omstillingsproces, hvori også kommunen – når tiden er inde – vil være en væsentlig dialog- og samarbejdspartner.

Overvinde modstanden

Et omstillingsinitiativ vil uvægerligt løbe ind i forskellige typer af modstand og problemer. En særlig udfordring består i at overvinde den indre modstand og de indvendinger, som mange har over for selv at blive involveret i et omstillingsinitiativ. I den forbindelse gennemgår bogen *The Transition Handbook* de 7 men'er, som oftest dukker op i forbindelse med et omstillingsinitiativ. De 7 men'er giver den enkelte lejlighed til at forholde sig til sin egen indre modstand. Her præsenteres de 7 men'er – og hvad modsvaret på disse kan være.

- „MEN vi har ingen finansiering...“ Finansiering kan ikke erstatte entusiasme og engagement i lokalsamfundet. Finansieringskilder kan også indebære en grad af kontrol, og det kan styre initiativet i retninger, der strider imod lokalområdets interesser. Eksempelvis startede Transition Town Totnes i september 2005 uden nogen penge overhovedet, og det har siden været selvkørende. Bibehold kontrollen og lad ikke mangel på finansiering stoppe jer.
- „MEN vi får ikke lov...“ Der er en ud-

Skab alliancer!

Figur 4. Det inkluderende fællesskab i lokalområdet er den drivende kraft i omstillingen.

bredt frygt blandt græsrodder for at blive angrebet af ansigtsløse bureaukrater eller store firmaer. Tværtimod vil I med den stigende bevidsthed om bæredygtighed og klimaændringer blive overrasket over hvor mange i magtfulde positioner, der vil blive begejstret og inspireret af, hvad I gør. Og som vil støtte jeres indsats frem for at hindre den.

- „MEN der er jo allerede grønne initiativer og grupper i byen – jeg vil ikke træde dem over tærne...“ I skal være mere end almindeligt uheldige, hvis I skulle støde på modstand fra „konkurrenter“. Jeres omstillingsinitiativ vil derimod skabe et fælles mål for de eksisterende grupper. Kontakt med eksisterende netværk omkring energi-nedtrappingsplanen vil forbedre og fokusere deres arbejde – ikke kopiere eller afløse det. Forvent at de bliver jeres stærkeste allierede på vejen mod overgangen til et lokalsamfund baseret på lavenergi.
- „MEN ingen i byen bekymrer sig om miljøet alligevel...“ Man kan nemt tro, at vi lever i en apatisk forbrugerkultur. Men kigger man lidt bedre efter, vil man opdage, at der er overraskende mange mennesker, som søger alternative løsninger. I vil finde ud af, at lokalområdet er langt mere interesseret, end I først gik og troede.
- „MEN er det ikke for sent at gøre noget...“ Det kan være, at det er for sent, men sandsynligheden taler dog for, at vi kan nå det endnu. Lad ikke håbløshed sabotere jeres indsats. Som Vandana Shiva siger: „Med den usikkerhed, der præger vor tid, er der ingen grund til at være sikker på din håbløshed“.
- „MEN jeg har ikke de rette kvalifikationer...“ Det, der betyder noget, er, at I

bekymrer jer om det sted, hvor I lever og bor. At I ser en nødvendighed for forandring og er parate til at engagere jer selv og andre. De nødvendige kvaliteter i et omstillingsinitiativ er: Positivitet. At man er god til menneskelige relationer. Og har stor viden om området og dets nøglepersoner.

- „MEN jeg har ikke energi til at gøre det...“ Mens målsætningen om at forberede jeres lokalsamfund på et liv efter olien kan virke overvældende med alle dets konsekvenser, så er der noget ved den energi, der skabes af omstillingsprocessen, som er ustoppelig. I føler jer måske overvældet af udsigten til alt det arbejde og den kompleksitet, som er forbundet med en gennemgribende omstilling væk fra det olieafhængige samfund. Men folk vil komme frem og hjælpe. Faktisk er der mange mennesker, der er kommet på de rigtige tidspunkter. Hvilket dog ikke er det samme, som at det ikke bliver hårdt arbejde.

” Med den usikkerhed, der præger vor tid, er der ingen grund til at være sikker på din håbløshed.

En koalition for omstilling

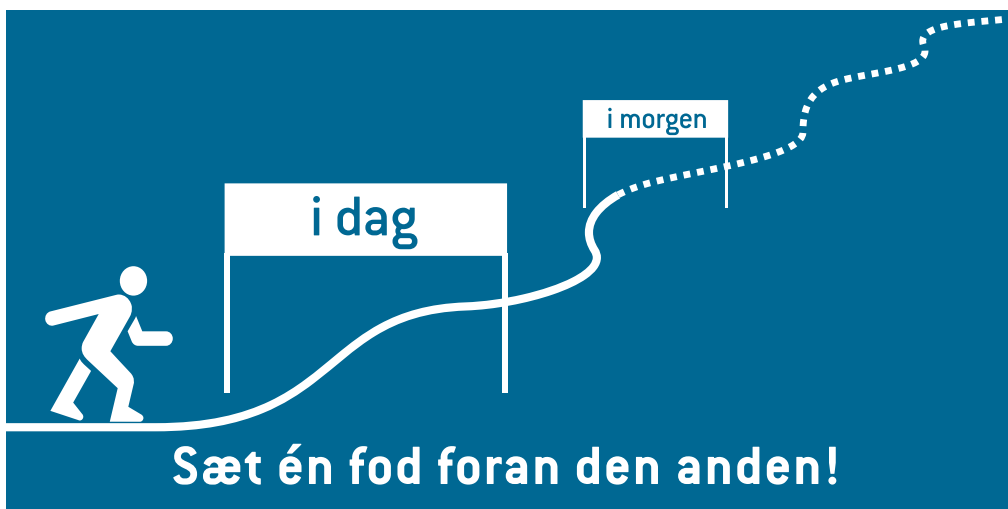
Et markant kritikpunkt mod omstillingsbevægelsen vedrører det institutionelt-strukturelle. Kritikken går på, at modellen ikke forholder sig til spørgsmålet om

magten og dens organisering. Herunder at aktørerne i bevægelsen – i lighed med andre sociale bevægelser – ikke forholder sig til de politikker, stramninger mv., som udvikles og gennemføres løbende af regeringer og lokale myndigheder. Modellen kritiseres med andre ord for ikke at forholde sig konkret til „the establishments“, løbende politikker eller for den sags skyld til NGO’ernes og de enkelte græsrodders afgrænsede og enkeltogsorienterede kampagnevirksomhed.

Hertil er der at sige, at omstillingsinitiativerne i stedet koncentrerer sig om egen lokal kapacitetsudvikling. Man fokuserer kort sagt på at bygge en ny, proaktiv model op lokalt og undlader at bekæmpe det etablerede system, men lader eksemplet med en hel ny udviklingsmodel tale for sig selv.

Omstillings-modellen udgør et bud på en sammenhængende omstilling. I mange år har miljøbevægelsen været marginaliseret, hvad angår problemløsning. De påpegede problemer med klimaet og miljøet bliver hele tiden forstærkede, og en helhedsorienteret strategi forudsætter derfor en bredere tilgang og indsigt. Som med miljøsektoren således også med det sociale og samfundsmæssige område.

I omstillings-modellen skal borgerne og de lokale fællesskaber handle proaktivt og positivt på lokalt niveau med omstilling og neddrogning af energiforbruget. Det sker for at kunne etablere lokalt forankrede og robuste fællesskaber på områder som fødevarer, energi, arbejde, transport og affald. Udviklingsperspektivet er et samfundsmæs-

Figur 5. Vi er dem, vi er, og vi når det, vi når. Det er vigtigt at sætte den ene fod foran den anden og formulere delmål, som er realistiske at nå.

sigt paradigmeskifte ifølge hvilket, der kan skabes et robust lavenergi-lokalsamfund, som ikke går i chok som følge af ændringer i omverdenen.

Meget tyder på, at omstillings-bevægelsen virker særligt tiltrækkende på de borgere, der gennem årene har været stærkt engagerede i de økologiske spørgsmål, men hidtil hovedsageligt med fokus på enkelttemaer, der hver især rummer dramatiske fremtidsscenerier inden for klimaforandringer, peak-oil, miljøforarmning og energi- og fødevarerangel.

Samtidig med, at omstillings-modellen rummer fortællingen om „den store omstilling“, indgår der også en række aktiviteter, der i mange henseender matcher, hvad der er sund fornuft inden for den etablerede mainstream-livsstil. Fælles have- dyrkning, projekter om vedvarende energi,

opmuntring til genbrug og øget bevidsthed om miljø og klima. Denne type projekter kan ingenlunde henføres udelukkende til omstillings-bevægelsen. Men ved at bygge på denne type af aktiviteter opnår bevægelsen en stor udbredelse og kan mobilisere et bredt udsnit af befolkningen. Dermed kan bevægelsen etablere samarbejde med såvel mere radikale økologer som den almindelige befolkning i kraft af de mange aktiviteter, som har karakter af „sund fornuft“. En grundtanke i omstillings-modellen er således at skabe en koalition på tværs af alle aktører i lokalsamfundet.

Samarbejdet mellem radikale økologer, nuværende eller tidligere menige medlemmer fra miljøbevægelsen og mennesker helt uden erfaringer med de rejste spørgsmål udgør nøglen til at forstå den succes og hastige udbredelse, som omstillings-bevæ-

gelsen har haft i forhold til udviklingen af en model for lokal robusthed, hvor mangfoldigheden samtidig er bevaret.

Omstillingen til et nyt udviklingsparadigme indebærer, at vi frigør os fra mange af de fortællinger, som vi har været spundet ind i. F.eks. indholdet af ord som vækst, udvikling og fremskridt. En væsentlig del af omstillingen handler derfor om et indre

arbejde hos deltagerne. Et arbejde, som bl.a. foregår gennem „heart & soul“-grupper.

For nogle er selve dét at vikle sig ud af de kollektive fortællinger blevet så væsentlig, at de har givet bevægelsen væk fra den civilisation, der har bragt os i den nuværende multi-dimensionale krise, tilnavnet „Uncivilisation“.

Anbefalet videre læsning

Rob Hopkins: *The Transition Handbook: from oil dependence to local resilience*. Green Books, 2008.

Shaun Chamberlin: *The Transition Timeline: for a local, resilient future*. Green Books, 2009

Jacqi Hodgson og Rob Hopkins: *Transition in Action: Totnes and District 2030. An Energy Descent Action Plan*. Green Books, 2010.

Tamzin Pinkerton og Rob Hopkins: *Local Food: how to make it happen in your community*. Green Books, 2009.

Alexis Rowell: *Communities, councils & a low-carbon future. What we can do if governments won't*. Green Books, 2010.

Hjemmesider

www.transitiondenmark.ning.com

www.transitionnetwork.org